

Коч
Світлана Вадимівна

Меморіальна політика сусідів України: від стратегії національного суверенітету до «Великих держав»

УДК 323.13
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2018-4-46-50>

Коч Світлана Вадимівна
кандидат політичних наук,
доцент кафедри історії та світової
політики
Одеського національного університету
імені І.І. Мечникова
Французький бульвар 24/26, Одеса,
Україна

Стаття присвячена актуальним питанням сучасного стану державної політики пам'яті в країнах, які мають спільне пограниччя з Україною. Мета роботи показати процес формування історичної політики як механізму обґрунтування національного суверенітету і її трансформацію в технологію геополітичного конструювання в практиках сусідів України.

Історична політика розглянута в трьох видах: як практика формування образу солідарного, лояльного суспільства; як інструмент політичного тиску на службі у державі; як механізм меморіальної індустрії глобального світового порядку, який привів до формування меморіального законодавства.

У роботі розглянуті причини та форми інституалізації історичної політики в XXI ст. Східної Європи і на пострадянському просторі. Акцентовано увагу на статусах, які отримали організації, які відповідальні за формування меморіальної політики: науково-дослідний центр з правом люстрації і прокурорською функцією (Гольца); державний орган (Словаччина); урядова структура (Румунія); центральний орган виконавчої влади (Україна 2006 р.) і науково-дослідна бюджетна установа при Уряді (Україна 2010 р.); дослідницький центр (Чехія); незалежна науково-дослідна організація (Угорщина); урядова комісія (країни Балтії, Румунія, Молдова, Росія). Практика контролю за історією і пам'яттю демонструє процес формування меморіальної політичної індустрії як технології політичної дії.

Специфіка предмета дослідження зумовила комплексний, системний підхід до аналізу «меморіальної політики» як до явища шляхом дослідження політичної практики і політичних технологій.

В результаті були зроблені висновки, що історична політика в державі може бути представлена як технологія «м'якої сили» і засіб гомогенізації соціокультурного простору або метод реструктуризації простору. Характерним елементом сучасної меморіальної політики прикордонних сусідів України постає практика транскордонного тлумачення поняття «нація», яке виключає обмежуючі рамки етатизму. Така практика дозволяє використовувати історичний наратив з метою залучення до складу нації етнічно-спорідненого населення діаспор та населення прикордонних територій. Меморіальні практики та інформаційні інтервенції в прикордонних регіонах, які реалізує Україна та її сусіди, є складовими частинами національних стратегій, які формуються в процесах пошуку історичних аргументів для політичних рішень.

Ключові слова: меморіальна політика, історична політика, меморіальна індустрія, меморіальне законодавство, прикордонний простір.

«Наша країна!

**В її відносинах з іншими націями
нехай завжди вона буде права.**

Але права чи неправа, це наша країна...»

Стивен Декатюр

Вступ. Образ держави як знакова модель, яка опосередковано впливає на уявлення про неї з боку сусідів і моделює поведінку реального і потенційного населення, формується не тільки історично, але і завдяки цілеспрямованим меморіальним практикам, які у другій половині ХХ ст. отримали статус «політики» і «політичної стратегії».

Сенс подій зумовлений кількістю контекстів, в межах яких відбувається оперування змістами. У цьому розумінні інтерпретація, аналіз, реконструкція, акцентування, та інші комеморативні практики можуть надати події альтернативного змісту.

Меморіальні практики модерних національних держав орієнтовані на формування таких образів націй, які б дозволили ефективно мобілізувати навколо провладної еліти народ, забезпечувати лояльність населення. За допомогою адміністра-

тивних та фінансових практик такі держави моделюють вектор інтерпретації історичних подій, який дозволяє зберігати ідеологічний та політичний контроль. Епоха постмодерну з її кризовою природою наповнена дискурсом щодо «історичної правди», процес пошуку якої став перманентним процесом прояву боротьби за ресурси та політичний вплив.

Мета роботи полягає у визначенні функціональної спрямованості меморіальної політики на різних етапах її розвитку. Досліджується трансформація механізмів обґрунтування національного суверенітету в технологію геополітичного конструювання на прикладі меморіальних практик сусідів України.

Методологія дослідження ґрунтується на комплексному, системному аналізі меморіальної політики як суспільного явища, політичної прак-

тики і політичної технології. Методи структурного та функціонального аналізу спрямовані на виявлення місця та завдань меморіальних практик, які реалізують держави в системі політичного управління та ідеологічного обґрунтування політичних рішень.

Результати. Історична політика розглянута у трьох видах: як практика формування образу солідарного, лояльного суспільства; як інструмент політичного тиску на службі у державі; як механізм меморіальної індустрії глобального світового порядку, який призвів до формування меморіального законодавства.

Зростання інформаційних потоків у другій половині ХХ ст. стало в рази перевищувати динаміку розвитку знання. Виникають альтернативні версії історії (копії без оригіналу), які відбивають трансформацію соціально-політичного простору в межах доповненої реальності епохи пост-правди.

По-перше, відбулися просторові зміни в інтеграційних системах, з'явилися впливові транснаціональні та наднаціональні суб'єкти політичних процесів як альтернатива традиційним модерним державам. По-друге, нові мережеві етнокультурні, соціально-політичні простори створюють якісно «іншу» інформаційну та комунікаційну систему. По-третє, історичні наративи набувають утилітарної функції у внутрішній політиці, правових і законодавчих практиках, ідеологічних і військових конфліктах. Редукція та втрата сенсу під час політичного дискурсу, семіотична плутанина та конструювання «нового змісту» – це риси «зручної правди», яка продиктована виключно політичними інтересами, особливо в електоральних процесах, які відкривають шлях до влади [2, с. 44].

Починаючи з 80-х років поширюється поняття «історична політика», «меморіальна політика» як інструменти затвердження позитивного характеру патріотизму і як аргумент для інтерпретації історії, яку обрали за політичними мотивами. Міхаель Штюрмер, радник Хельмута Коля та ідеолог «позитивного образу» німецької нації, вважав, що спільна компанія уряду, засобів масової інформації та істориків здатна змінити оцінку історичних подій і створити умови для легітимації діючої влади. Полеміка щодо допустимості методів такої політики зумовила народження «політичної історії».

Сучасна «проекція сьогодення в минуле», за словами П. Бергера та Т. Лукмана, дозволяє знаходити підставу для легітимності в «пережитому», вирішувати актуальні політичні і геополітичні завдання [1, с. 220].

Технології формування «нового погляду» на історію можна вважати методом «м'якої сили» з боку держав під час геополітичної конкуренції, або засобом внутріполітичного тиску з метою гомогенізації соціокультурного простору. Згідно з Дж. Наєм за допомогою «м'якої сили» країна може

досягти бажаних результатів, тому що захоплюючись її результатами, інші будуть її наслідувати [11, с. 5]. Подібна технологія стала рисою «ери пост-правди», яку в 2004 р. вперше описав Ральф Кейс у роботі «Ера пост-правди: ганебність та обман у сучасному житті». З того часу розуміння пост-правди еволюціонувало від поняття «альтернативної», «віртуальної» правди до сприйняття її як чинника симулятивної деконструкції соціально-політичного та культурного порядку в інформаційному суспільстві.

Активною історична політика стає під час використання фактів історії для аргументації сучасних політичних подій. Меморіальні політики сучасних держав пройшли три етапи: 1) осмислення травмуючих подій минулого, як колективну травму; 2) консолідацію макрополітичної спільноти; 3) обґрунтування геополітичної ролі меморіальної стратегії через залучення в сферу соціально-політичних відносин нових регіонів та суспільств.

В країнах Східної Європи історична політика на початку ХХІ ст. набула специфічних інституційних форм у вигляді інститутів національної пам'яті та установ, схожих з ними за функціями та принципами організації.

У грудні 1998 р. було створено Інститут національної пам'яті в Польщі. Він почав працювати 1 липня 2000 р. як науково-дослідний центр, який був наділений правом люстрації та прокурорськими функціями [6]. Участь цієї установи в політичних процесах зумовила проголошення в 2004 р. початку активної історичної політики (*polityka historyczna*). Згідно з Законом про пам'ять нації [17], який прийняв словацький парламент в 2002 р., було створено Інститут пам'яті нації як державний орган у Словаччині [15]. Як урядова структура в Румунії в 2005 р. був створений Інститут із розслідування комуністичних злочинів і пам'яті румунської еміграції [5]. Як центральний орган виконавчої влади в 2006 р. був створений Інститут національної пам'яті в Україні, але з 2010 р. він набув статусу «науково-дослідної бюджетної установи при Кабінеті Міністрів України» [14]. Як дослідницький центр в 2007 р. у Празі почав працювати Інститут дослідження тоталітарних режимів [16]. У цій країні слідчі компетенції були закріплені за Управлінням документації та розслідування злочинів комунізму, яке було створено в 1995 році. В статусі незалежної науково-дослідної організації в 2013 р. почав працювати Комітет національної пам'яті в Угорщині [10].

Формою інституалізації державної меморіальної політики стало створення урядових комісій, які мали прикладний характер і займались пошуком історичних аргументів для політичних рішень. У країнах Балтії такі комісії працювали протягом декількох років і припинили роботу внаслідок припинення фінансування [9, с. 7–32]. Сусіди України

теж створювали подібні інституції. Так, у Румунії у 2006 р. з квітня до грудня працювала Президентська комісія для дослідження комуністичної диктатури (відома як комісія В. Тисменяну) [4]. У Молдові напередодні виборів у 2010 р. протягом п'яти місяців працювала Комісія дослідження та оцінки комуністичного і тоталітарного режиму (Комісія М. Гімпу). У Росії протягом трьох років, з 2009 до 2012 р., діяла Комісія при президенті Російської Федерації з протидії спробам фальсифікації історії на шкоду інтересам Росії [13].

Для країн «Нової Східної Європи» націоналізація історії виступила чинником створення національної держави. Таким чином прагнули відокремити «власну» версію минулого від того, що раніше описувалося як «спільне». Акцент робиться на розриві з імперською, радянською історією та з історією блоку радянських країн. Важливим елементом стає уявне повернення до «коріння», етнізація та регіоналізація політичного процесу. На думку Георгія Касьянова «націоналізацію» історії потрібно сприймати як акт політичної суверенізації [7, с. 42–47]. Нові змісти в історичній пам'яті створюють ресурс для реалізації актуальних стратегій національного розвитку.

У більшості держав досліджуваного простору в офіційній історіографії та політиці пам'яті затвердився канон репрезентації минулого, заснований на етнонаціональному наративі, який має афірмативну дію щодо національної стратегії. Характерним елементом такої меморіальної політики є практика широкого, *транскордонного тлумачення поняття «нація»*, яке виключає обмежуючі рамки етатизму. Це дозволяє використовувати історичний наратив з метою залучення до складу нації етнічно-спорідненого населення діаспор та населення прикордонних територій, яке вважається втраченим за попередній період історії або розглядається в якості ресурсу розвитку.

Конфлікт пам'яті та історії пройшов скрізь усі сфери соціальної системи і гостро проявився як культурний конфлікт повсякденності. Особливо гострим він став у транскордонних просторах, які є місцем зіткнення альтернативних варіантів історичного наративу і пам'яті.

Війни пам'яті, конфлікти культур стали реальною в прикордонних просторах України, які є об'єктом застосування меморіальних політик з боку Польщі, Румунії, Росії, Словаччини, Угорщини, Чехії, Туреччини.

«Східні креси» в Польщі представлені як землі вибудовування польської національної свідомості. Буковина і Бессарабія в Румунії представлені як «втрачені» і «окуповані» землі, населення яких потребує турботи і захисту. Історична і політична традиція Угорщини розглядає ряд втрачених етнічних територій (Закарпаття, Трансільванію, Сікейський край) як такі, що забезпечують потенційну

могутність країни, її шанс на соціально-економічне зростання. Подібна стратегія у вигляді «інтеграції тюркських народів» реалізується Туреччиною, яка за допомогою популяризації проектів «Ханської України», «Чорного моря, як внутрішнього моря Туреччини», «Тюркської дуги» поступово реалізує культурну, меморіальну інтервенцію в просторі, який розуміється як регіон сталого геополітичного транскордоння.

Меморіальна індустрія цих країн, привела до появи законів, які не тільки створюють історичну цензуру, але і трансформують пам'ять на рівні окремих регіонів і країн. Меморіальні закони закріплюють версії подій і інтерпретацій, які спрямовані на отримання певного політичного результату [8]. Прийняття меморіальних законів відбиває і суть геополітичного протистояння між сусідами. Найбільш гостро «конфлікт меморіальних законів» торкнувся України, Польщі, Росії та Ізраїлю. У цих випадках законодавчо були закріплені взаємовиключні інтерпретації історичних подій.

Меморіальні закони перестають бути виключно декларативними, такими, що виражають офіційну оцінку держави щодо історичних подій. На цей час більше ніж два десятка країн Європи прийняли закони, які криміналізують певні висловлювання про минуле. Серед таких країн сусіди України – Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина, Румунія, Росія.

Геополітичні уявлення щодо «можливості» наднаціональної суб'єктності навколо центру або постімперський геополітичний реваншизм у вигляді «м'якої сили» історичного наративу сьогодні стали обґрунтуванням активних політик щодо «співвітчизників», етнічних «своїх», що запровадили на початку 2000-х всі країни, які мають спільне прикордоння з Україною. І якщо Росія, Румунія і Росія з початку впровадження таких програм були орієнтовані на все населення, розуміючи під «співвітчизниками» колишніх громадян своїх країн, то для Польщі, Угорщини, Словаччини, Чехії виключним об'єктом застосування меморіальних і етнічних політик були етнічні групи. В останній час і в цих країнах політика поступово приймає риси регіональної або внаслідок надання нових інтерпретацій поняттям, які синонімічні поняттю «співвітчизник», або шляхом прийняття нових національних доктрин.

Уявні кордони у нашій свідомості формують ідентифікаційні орієнтири сьогодення і майбутнього. Так, друкування та розповсюдження політичних мап, на яких спірні території визначаються як історично «свої» стало традиційною «помилковою недбалістю» в інформаційній та меморіальній війні. Наприклад, румунські шкільні географічні атласи зображують території Бессарабії і Буковини як власні, а у 2015 році на рекламній мапі під час акції «Пробіг Незалежності» у Польщі була вико-

ристана мапа з коронами до початку Другої світової війни, де Львів та Вільнюс зображені як польські землі. Такі приклади демонструють напрями можливої майбутньої регіональної реструктуризації, якій передують меморіальний акціонізм.

Меморіальна політика держав у прикордонних регіонах України на сучасному етапі ефективно використовує сферу освіти. Українські студенти, обмежені у перспективах у власній країні, користуються можливостями, які готові надати сусідні держави. З одного боку, вони компенсують від'ємні демографічні показники у державах-сусідах за рахунок студентів, які приїжджають для навчання і залишаються працювати на благо «нових» або етнічних Батьківщин. З іншого боку, внаслідок освітньої інтервенції етнічні діаспори перетворюються у провідників інтересів своїх метрополій.

Оцінюючи динаміку зростання кількості українських студентів за кордоном, різні джерела вказують від 130% до 176%, порівнюючи із ситуацією у 2009 – 2010 роках [12]. Причому 2/3 цього приросту склали українці, які навчаються у польських університетах. Частка українців серед іноземних студентів Польщі складає більше 50%, у Чехії – більше 5%, а в Угорщині – більше 4% за даними аналітичного центру CEDOS [3]. Третина таких студентів отримують різні стипендії та є учасниками пільгових програм, які орієнтовані на мешканців певних регіонів або груп.

Висновки. Еволюція офіційного історичного нарративу описує процес розвитку суспільства і пояснює, як минуле визначає сьогодення. Меморіальна політика більшості держав пройшла формування від концептуалізації нарративу про національну суверенну державу до формування меморіальної політики держави, яка виконує певну місію «великої» держави, «захисника» співвітчизників або віри, «гаранта» прав і свобод етнічних «своїх».

Практики «монополізації» суспільної думки за посередництвом історичних нарративів, створених силами державних інституцій і меморіальним законодавством, є не тільки формою руйнації ліберальної демократії, яка виявилася несумісною із націоналізацією, але і механізмом ідеологічного обґрунтування геополітичних практик «розширення».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания. М.: «Медиум», 1995. 323 с.
2. Чугров С.В. Post-truth: трансформация политической реальности или саморазрушение либеральной демократии? Полис. Политические исследования. 2017. № 2. С. 42–59.
3. Слободян О., Стадний Є. Українські студенти за кордоном. Звіт аналітичного центру CEDOS від 13 грудня 2016 року. URL: <https://cedos.org.ua/>

uk/articles/ukrainski-studenty-za-kordonom-skilky-ta-chomu.

4. The Presidential Commission for Analysis of Communist Dictatorship in Romania. Final report. Coord. Vladimir Tismaneanu. URL: <https://archive.org/details/ComisiaPrezidentialaPentruAnalizaDictaturiiComunisteDinRomania-Raport>.

5. Institute of Communist Crimes Investigation and Memory of Romanian Exile. Official website. URL: <https://www.iiccr.ro>.

6. National Memory Institute. Official website. URL: <http://ipn.gov.pl>.

7. Касьянов Г. Past continuous: історична політика 1980-х – 2000-х. Україна та сусіди. К.: Laurus, Антропос-Логос-Фільм, 2018. 420 с.

8. Liberté pour l'histoire. URL: http://www.lph-asso.fr/index5bc0.html?option=com_content&view=category&layout=blog&id=18&Itemid=32&lang=fr.

9. Историческая политика в Восточной Европе начала XXI века. Историческая политика в XXI веке [Текст]: [сборник статей] / науч. ред. А. Миллер, М. Липман. Москва: Новое литературное обозрение, 2012. С. 7–32. URL: www.viv.ua/files/session/miller_intro_264.doc.

10. Nemzeti Emlékezet Bizottságának. National Memorial Committee. URL: <https://www.neb.hu/hu>.

11. Nye J. Soft power: The Means to Success in World Politics. Jr. NY: Public Affairs, 2004.

12. Стадний Є. Українські студенти за кордоном: факти та стереотипи. Аналітичний центр CEDOS. 19 грудня. URL: <https://cedos.org.ua/uk/articles/ukrainski-studenty-za-kordonom-fakty-ta-stereotypy>.

13. Указ Президента РФ от 15 мая 2009 № 549 «О Комиссии при Президенте Российской Федерации по противодействию попыткам фальсификации истории в ущерб интересам России». GARANT.RU. URL: <http://www.garant.ru/hotlaw/federal/196402/#ixzz5LKlRtk>.

14. Український інститут національної пам'яті (УІНП). Офіційний сайт. URL: <http://memory.gov.ua>.

15. Ústav pamäti národa (ÚPN). Офіційний сайт. URL: <http://www.upn.gov.sk>.

16. Ústav pro studium totalitních režimů. Офіційний сайт. URL: <http://www.upn.gov.sk>.

17. Zákon o pamäti národa 553. 28 листопада 2002 рік. Офіційний сайт. URL: <https://www.upn.gov.sk/data/zakony/553-2002.pdf>.

REFERENCES:

1. Berher, P., Lukman, T. (1995). Sotsyalnoe konstruyrovanye realnosti. Traktat po sotsyolohyy znaniya. [Social Construction of Reality. Treatise on Sociology of Knowledge] Moscow: Medyum [in Russian].
2. Chuhrov, S.V. (2017). Post-truth: transformatsiya polytycheskoi realnosti yly samorazrushenye lyberalnoi demokratyy? [Post-Truth: Transformation of Political Reality or Self-Destruction of Liberal Democracy?]. Policy. Political studies, No. 2, pp. 42–59 [in Russian].
3. Clobodian, O., Stadnii, Ye. (2016). Ukrainski studenty za kordonom. Zvit analitychnoho tsentru CEDOS, 13 Hrudnia, [Ukrainian Students Abroad. Analytical Center Report, 13 December, 2016.] Analytical Centre CEDOS. URL: <https://cedos.org.ua/uk/articles/ukrainski-studenty-za-kordonom-skilky-ta-chomu> [in Ukraine].

4. Comisia PrezidentiaIa pentru Analiza Dictaturii Comuniste din Romania. Raport Final. Coord. Vladimir Tismaneanu. [The Presidential Commission for Analysis of Communist Dictatorship in Romania. Final report. Coord. Vladimir Tismaneanu]. URL: <https://archive.org/details/ComisiaPrezidentiaIaPentruAnalizaDictaturiiComunisteDinRomania-Raport> [in Romanian].

5. Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc. [Institute of Communist Crimes Investigation and Memory of Romanian Exile. Official website]. URL: <https://www.iiccr.ro>. [in Romanian].

6. Instytut pamięci narodowe. Ofytsiyni sait. [National Memory Institute. Official website]. URL: <http://ipn.gov.pl> [in Polish].

7. Kasianov, G. (2018). Past continuous: istorychna polityka 1980-kh – 2000-kh. Ukraina ta susydy. [Past Continuous: Historical Policy of 1980s–2000s. Ukraine and its Neighbours]. Kyiv: Laurus, Antropos-Lohos-Film. [in Ukraine].

8. Liberté pour l'histoire. [Freedom of History. Official website of the Movement]. URL: http://www.lph-asso.fr/index5bc0.html?option=com_content&view=category&layout=blog&id=18&Itemid=32&lang=fr [in French].

9. Myller A. (Ed.) (2012). Ystorycheskaia polytyka v Vostochnoi Evrope nachala XXI v. Ystorycheskaia polytyka v XXI veke. [Historical policy in East Europe at the Beginning of XXI century]. Historical policy in XXI century, pp.7-32. URL: www.viv.ua/files/session/miller_intro_264.doc [in Russian].

10. Nemzeti Emlékezet Bizottságának. [National Memorial Committee. URL: <https://www.neb.hu/hu> [in Hungarian].

11. Nye, J. (2004). Soft power: The Means to Success in World Politics. Jr. NY: Public Affairs [in English].

12. Stadnyi, E. (2017). Ukrainski studenty za kordonom: fakty ta stereotypy. [Ukrainian Students Abroad: Facts and Stereotypes]. Analytical Centre CEDOS. 19 December. URL: <https://cedos.org.ua/uk/articles/ukrainski-studenty-za-kordonom-fakty-ta-stereotypy> [in Ukraine].

13. Ukaz Prezydenta RF ot 15 maia 2009 № 549 «O Komyssy py Prezydente Rossyiskoi Federatsyy po protyvodeistviyu popytkam falsyfykatsyy ystoryy v usherb ynteresam Rossyy» [Presidential Decree of May 15, 2009 No.549 “On Commission under the President of the Russian Federation to Counter Attempts to Falsify History to Detriment of Interests of Russia”] GARANT.RU. URL: <http://www.garant.ru/hotlaw/federal/196402/#ixzz5LKIrtkK> [in Russian].

14. Ukrainskiy instytut natsionalnoi pamiaty (UINP) Ofitsiyni sait. [Ukrainian National Memory Institute (UINP). Official website]. URL: <http://memory.gov.ua> [in Ukraine].

15. Ústav pamäti národa (ÚPN) Ofytsiyni sait. [The Institute of Nation Memory (ÚPN). Official website]. URL: <http://www.upn.gov.sk> [in Slovak].

16. Ústav pro studium totalitních režimů. Ofitsiyni sait. [Institute of Totalitarian Regimes Studies. Official website]. URL: <http://www.ustrcr.cz> [in Czech].

17. Zákon o pamäti národa 553. 28 lystopada 2002. [Law on Memory of Nation 553. Official website] URL: <https://www.upn.gov.sk/data/zakony/553-2002.pdf> [in Slovak].

Memorial policy of Ukraine’s neighbours: from strategy of national sovereignty to “Great states”

Koch Svitlana Vadymivna

PhD in Political Science,
Associate Professor at the Department of
History and World Politics
Odessa National I. I. Mechnikov University
Frantsuzkyi boulevard 24/26, Odesa,
Ukraine

The article is devoted to the relevant issues of modern conditions of state memorial policy in the countries that have common borderland with Ukraine. The aim of the work is to demonstrate the process of historical policy formation as a mechanism of justification of national sovereignty and its transformation into technology of geopolitical construction applied in practices of Ukraine's neighbours.

Historical policy has been considered in tree forms: as practice of formation of image of solidary, loyal society; as an instrument of political power used by the state; as a mechanism of commemoration industry of global world order that result in formation of legislation on memory. The article considers reasons and forms of institutionalization of historical policy of the East Europe and in the Post-Soviet countries in XXI century. The attention is focused on statuses obtained by organizations that are responsible for formation of memorial policy: scientific-research centre with right on lustration and procurators' functions (Poland); State body (Slovak Republic); government structure (Romania); central body of executive power (Ukraine 2006) and scientific-research budgetary institution affiliated to the Government (Ukraine 2010); research centre (Czech Republic), independent scientific research organization (Hungary); Government commission (Baltic states, Romania, Moldova, Russia). Practice of control over history and memory demonstrates the process of formation of political industry as a technology of political action.

Methodological basis of research. The feature of the subject of research stipulated the comprehensive, systematic approach to the analysis of “memorial policy” as to the phenomenon as well as to the political practice and political technology.

In result the conclusions have been formed that historical policy in state may be represented as a technology of “soft power” or as a mean of homogenization of socio-cultural space or as a method of restructuring of the space. The distinctive element of the memorial policy of the neighbour states is practice of transborder way of defining the term “nation” that excludes the frames of etatism limitation. Such practice allows to use the historical narrative in order to involve ethnically-related population of diasporas and population of borderland territories to the composition of nation.

Memorial practice and informational interventions in borderland regions that are realized by Ukraine and its neighbours are part of the national strategies that have been forming within the search processes of historical arguments for political decisions.

Key words: memorial policy, historical policy, commemorative industry, legislation on memory, borderland space.